

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 1

urn:nbn:de:bsz:31-103771

regem prædiuitem. vide Brisson. lib. 2. p. 221. & Budæum lib. 4. de Aſſe, & qui ad quingenta hominum millia in exercitu habens, eorum ſpendio hanc pecuniam præparauerat, vt loquitur Curt. ſupra 3, 13, 10. niſi quis forte dicat, exteros tantum mercede militaſſe; Perſis, & qui ſub imperio eorum erant, præter victum, nihil fuiſſe collatum. nam hoc nondum fatiſ mihi comperum, in medium relinquam.

FACTI ARGENTI) Optima ſcriptura, quam tamen mutauerunt, in facile argenti. factum argentum quid ſit, dixi ad Flor. 1, 18, 22.

3, 13, 17. **SEPULTURÆ**) Religio fuit omittere vocem, quam omnes Mss. plurimique impreſſi retinere dicuntur. vt enim corrupta ſit, certe non temere huc inuaſit, & ſananda potius videtur, quam recidenda. ego tamen id præſtare non poſſum, niſi forte cui placeat, quod nec mihi omnino: *Dy tanta fortuna prædiorem vlturi*. nam ſepultura vocem ſi quis retinet, non intelligit, plus in ea præmii gratiæque inſe, quam pœnæ.

4, 1, 1. **DARIUS**) Eximia hypotypoſis ſuperbæ potentiæ iuſto DEI iudicio euerſæ. Confer cum hoc exemplo Juſtin. 2, 13, 10. de Xerxe, & Flor. 4, 2, 51. de Pompeio.

TRIVMPHANTIS) Alludit Romanum morem. nam ibi inter inſtrumenta triumphi fuit & curruſ aureus ex inſtituto Priſci Tarquini, vt auctor eſt Florus 1, 5, 6. Vide qua nota Dempſterus ad Antiquit. Roſini 10, 29.

4, 1, 3. **VNCHAS**) Alii libri *Vnchas*, alii *Onchas* nominant. eſt locus inter pylas Amanicas & Thapſacum, fere medius, bidui itinere abeſt à pylis Amanicis. Sochos Arrianus 2, 2, 34. haud dubie appellat. Nam cum Darii expeditionem in Ciliciam deſcribit, ab Euphrate Sochos perueniſſe dicit: *Eſt iſſe Aſſyria locus ab anguſtiis, ſeu pylis Aſſyria bidui itinere diſſimul*. Raderus.

GRÆCORVM 4000.) Arrian. 2, 3, 7. Græcos barbaroſque hoc numero fuiſſe in vniuerſum tradit.

4, 1, 4. **PARMENIONEM**) Non Parmenio, ſi Arriano 2, 3, 12. fides habenda, ſed Menon præfectus eſt Cœleſyriæ ab Alexandro, Cerdimas cognominatus, qui poſtea deſecit ab Alexandro in Thracia, vt noto lib. 6. initio. Loecenius. Credo Curtium propter affinitatem iſtorum nominum aut memoria lapſum, aut forte vitioſo exemplari vſum, pro ignotiori Menone ſcripſiſſe nobiliſſimum Parmenionem. quem errorem ſemel eratum, non mirum eſt eum tueri infra 4, 5, 9. Certe diligentia Arriani tam alibi plurimum tribuo; tum hic ab errore remotiorem eſſe, perſuadeor eo, quod non contentus proprium præfecti nomen exprimere, etiam cognomen addidit.

SYRIÆ QUAM COELEN VOCANT) Syria pluribus diſtincta nominibus. Pomponius Mela 1, 11. Syria, inquit, late littora tenes, terrasque etiam latius introſus, aliis aliisque nuncupata nominibus. Nam & Cale dicitur, & Meſopotamia, & Damascene, & Adiabene, & Babylonis, & Iudæa, & Sophene. Plinius 5, 12. Syriam terrarum maximam vocat, pluribus diſtinctam nominibus, & vndecim regiones ſub ea comprehendit refert, quamuis ab aliis arctioribus limitibus conſtringatur. Scripſit Syriæ deſcriptionem Gulielmus Poſtellus. Popma. Hanc autem Cœleſyriam Strabo lib. 16. ita deſcribit, vt eam oculis, quamuis abſentes, & toto pœne orbe diuiſi tangere videamur: *Duo montes ſunt, qui Syriam concavam* (hoc enim eſt Cœleſyria) *includunt, Libanus & Antilibanus*. Pergit deinde exequi cetera, quæ apud illum cognosces. *Cava* ergo dicta eſt, quod quaſi quædam ampliſſima vallis inter duos montes ſita ſit. Plin. 5, 20. Libanus & Antilibanus olim muro erant coniuncti, vt Cœleſyria eſſet vndique clauſa. Raderus.

4, 1, 6. **STRATO**) Non eſt hic idem cum Stratone Sidoniorum Rege, de quo

Quo mox n. 16. Singulis enim tum sius rex erat, Arado, Biblio & Sidoni: sed Aradi regem Arrianus 2, 3, 13. non Stratonem, sed Gerostratum patrem Stratonis tum absentem fecit. Strato ergo regnum pro patre prorex administrabat. Gerostratus cum Autophradate classis regiae Darianae praefecto. Habuit tamen ratam Gerostratus filii deditioem, & ipse quoque cognita, desertis Darii partibus, se cum Alexandro coniunxit. Raderus.

4, 1, 7. *REGIS TITVLVM*) Fuit & olim nonnunquam & hodie propter praerudicium aliarum rerum, magna superstitio titulorum: idque est quod Patres Romani maluerunt communicare plebi consularem potestatem, quam consulum nomen, teste Dionysio 1, 59. Sic cum Iulius Pontifex Pompeio Columnae per litteras gratiam & reditum polliceretur, Columna tamen litteras illas, quod Episcopi Reatini titulum in praeruditione non posuerat, reiecit, praerudique dixit; alibi cum Pompeium, ad quem Pontifex scripserat, esse quaerendum, se esse Episcopum Reatinum. Iouius in Pompeio. Qua de re nonnunquam maximae controversiae fuerunt inter Imp. & Pontifices. Vnde Gunterus:

Verba veniebat caris odiosa superbis.

Clapmarius de arcan. rerumpubl. 6, 6. Cui adde quod de Tigrae natrat Plutarch. Lucullo cap. 44. offensum quod à Lucullo non esset appellatus in epistola *Rex Regum*, cum rescriberet, ne ipsum quidem salutasse *Imperatorem*. Affine est huic rei, quod Suetonius notat Vespasianum non successisse Prisco Heluidio, qui reuersum ex Syria, solus priuato nomine Vespasianum salutauerat. in vita Vespas. cap. 15. qua de re forte plura notabimus ad Tacit. 12, 41, 5. Sed de eodem Vespas. non satis capio narrationem Xiphilini: epistola ab Arsace accepta, quae sic praeferebat: *Rex regum Arsaces Fl. Vaspasiano Sal. iisdem ei verbis respondit, non adscriptis imperatoris nominibus.* Ambiguum enim relinquit, sicne scripserit *Regi regum Arsaci Fl. Vespas.* an potius *Rex reg. Vespasianus Vologesi.* Scribit Natal. Comes lib. 4. hist. Legatum Moscouiticum literas Regis Poloniae ad suum principem accipere noluisse, quod diceret, eas ad suum principem non spectare, cum Magnus dux tantum, non Imperator appellaretur in praeruditione. Prudenter sane Clapmar. in verbis praeruditis addidit, propter praerudicium aliarum rerum. hoc enim omnia quae hac de re disputari poterant, decidere videatur, vt nimirum, quoties illud adest, haud frustra videantur Principes (nam de priuatis, vix est vt eos haec spectent) insistere dignitati suae, qui nimium in talibus rebus, vnde nullum ipsis periculum sit, superstitiosi esse velint. Saepissime enim his ad speciem leuibus maximarum rerum momenta sunt implicita. ita cum aduersus Carolum V. sociati principes ad eum scriberent, de inscriptione inter duces non conueniebat, Saxone minime eum appellandum *Cesarem* consente, alioqui se perduelles fateri, qui *Cesari*, cui fidem & obsequium debeant, bellum denuntiarent; Hesso contra desiliante, non dignitatem & summum Imperij magistratum eo bello peti, sed eum, qui in illa dignitate ac magistratu constitutus sit, quem propterea *Cesarem* vocent. altercanibus via media reperta est, (vt apud Liu. 3, 45, 3.) in scriptaque epistola, ei qui se pro *Cesare* gerebat. quam merito non accepit Carolus. Thuan. hist. lib. 2. Zvinger. Theatro pag. 2587. f. Indignatio vanissimorum Graeculorum, quod Papa Nicephorum Imp. non Roman. sed *Gracorum* appellasset, elegantissime describitur in Legatione Luitprandi. Soleimanes Carolum V. tantummodo vocabat Hispaniae Regem, se ferebat esse Imperatorem Romanorum. Leonelau. Paadeet. Hist. Turc. cap. CCXXV. De eodem titulo Emanuelis Graeci, & Friderici primi emulationem epistolaeque mutuas vide apud Crantzius Saxon. 6, 37. Elisabetha Angliae regina edicto 24. Martii 1560. promulgato grauiter conquesta est, quod Guisii nomine neptis eorum ex sorore, quae Scotiae regi nupta fuerat, Angliae Hyberniaeque titulus & in-

signi-

signibus vterentur. Anno 1592. in controuersia Episcopatus Argentorat. pars Lotharingica edito scripto professæ est, aduersariorum literis ideo non respondisse, quod illi sibi Decani Capitulique Argentorat. vocabula asseruerint. Sic adhuc hodie inter Poloniæ Succiaque reges haud modica de titulo contentio est; non sane ipsius tantum causa, sed iuris quod in eo includitur, vt videantur huc non incommode transferri posse verba apud Liu. 35, 17, 7. nisi crederent, Persus cum aquam terramque ab Lacedæmonis petierunt, gleba terre, & haustu aqua eguisse. Arrianus tamen huius rei non meminit, imo contra 2, 3, 15. Darium scripsisse dicit; se regem à rege ista petere: Alexandrum id tantum moleste tulisse, quod ei parem se facere videretur.

4, 1, 8. *PECVNIA*) Ardentiorem adhuc erga caritates suas adfectum ostenderunt Armeniæ rex eiusque filius apud Xenophontem *παιδ.* 3. quorum ille pro vxore à Cyro capta, tantum pecuniæ quantum in sua potestate esset daturum se promisit, & tantundem pro liberis; hic autem suam vxorem vel animæ pretio redempturus fuit.

4, 1, 9. *POTUISSET*) Bongarsius adnotauerat ad oram libri sui *ir. posses*, aut *potis esset*, & ipse olim *posses* legendum arbitrabar: sed persuasit mihi C. Barthius Curtium *potuisset* vsurpare pro *posses*, enallage temporis aliis quoque auctoribus vsitata, quorum exempla recenset Aduersariorum 25, 14. & 34, 6.

FIDEM DARE) Vide infra 6, 4, 14. *fidem*, quo Persæ modo accipiebant, *dare*.

4, 1, 10. *CELES*) Persuasit mihi omnino Raderus vocem hanc non de nihilo hic comparere: quod & Glareanus antea senserat, quamquam inridente Modio. *Celes* enim vt citati à Radero docent, *est equus vnicus, & equo rehers, quem sellarium vocant.* Suidas. *Celes est equus & eques.* Hesychius. *Celes est equus vna freni habena reclus, curfor, hodie sellarius dictus, & singularis: κελητιαν & κελητιον, idem est quod equitari.* Phauorinus. cuius verbi mentio apud Homerum *Il. o.* versu 679. & *Odyss. 4.* vsus est & Pindarus in epigraphe primi Hymni, Hieroni Syracusio inscripti *Il. 6. vi* Σοφρακισια κελητι, eo quod celete singulari equo in Olympiis vicerit, & Euripides, atque alii post Homerum hoc nomine, de quo hæc Eustathius ad dictum Homeri locum: *Nec dubito dicere à verbo κελω scilicet κελια deduci nomen κελητι, quod equum iniungem, seu non iunctum iugo sonat.* Nec Latini vocem neglexerunt. Plinius & celetem 34, 4. & celetizantas 34, 8, 30. & 34. dixit. Curtius quoque loco cognominis potuit vsurpare. Dices, nihil narras. non de voce ferram reciprocamus: doce vocatum Darium Celetem, & vicisti. Doceo fuisse equitem præstantem, & appellatum *ιωνια*, quod idem est τος κελητι. Audi ex Onesicrito apud Strabonem lib. 15. Athenæo, Eustathio in *Odyss. 6.* huius Darii Hystaspis F. epitaphium, *Celes, seu eques & sagittarius optimus fuit.* Videat ergo Modius quam obrem riserit; quem tamen non rideo: nec vt oraculum, quod scripsi, propono. Lector, bonus arbiter esto, cui forte occurret, videri potius Celetem dictum, quod equæ hinnientis auspicio sit creatus rex Persarum. Hæcenus Raderus, qui vt prædixi, persuasit non temere hic legi vocem illam. Vide & Tolleii notas in Palæphatum. Huc accedit eorum opinio, qui Celtas deriuatos volunt *δανδ* τῶ κελητιον, quos citat & sequitur Coccius in Dagoberto cap. 4. cui tamen non assentior ab eadem voce Græca Germanicum *Zelster* deducuti. verius enim est id effectum ex Latino *volutarius*, quod antiqui nostri aliter reddere non potuerunt, quam *Zelstet* / id quomodo transierit apud posteros in *Zelster* / satis euidens est omnibus, qui medicrem prisici sermonis cognitionem habent. Vide Goldast. *Alaman.* 206. f. At si coniectura locus est, hunc vltimum Darium potius hoc nomine fuisse illisum ab Alexandro crediderim, & sic scribi debere: *Rex Alex. Darlo Celati. Ille cuius nomen sumpsisti &c.* Vt hac ratione superbiam ei suam simul & prioris conditionis vilitatem improperearet.

Darius ita scripserat: *Rex Darius Alexandro*. hic offensus suo nomini regis titulum non additum, ita rescribendo ostendit sibi quidem regis conuenire nomen longae serie maiorum regibus edito: Dario Celetis potius, quippe qui ante regnum Astandes, id est cursor, siue peredarius, fuisse, quod ipse celetis voce graeca exprimere maluit. Est & alia coniectura, exprobrasse ei hoc nomine fugam, quod deserto curru, quo sublimis inierat praecelium, solitario equo insidens periculo se eripisset. Nihil tamen in re obscura, cum ab aliis auctoribus non inuenimus, adfirmare possumus.

CVIVS NOMEN SVMPSISTI) Iustinus 10, 3, 5. *Codomannus post mortem Ochi regis, ob memoriam pristinae virtutis, rex a populo constituitur, Dary nomine, ne quid regia maiestati deesset, honoratus.* Eadem de causa Eunus qui seruile bellum in Cilicia concitauit, Antiochus, & alius eiusdem farinae Tryphon audire voluit. Elogia Diodori. Nomen autem Darii *Coercitorem* significare auctor est Herodot. 6, 98.

GRAECOS) Haec & sequentia copiosissime perscribuntur ab Herodoto & Diodoro. Sed & Iustinus plurima memorat.

4, 1, 11. *IMMANIVM*) Si mei sit arbitrii, faciam; *cum immanibus barbarorum copiis.* & sic legisse, vel saltem legi voluisse Pizarum apparet ex eius lib. 2. Persic. ubi causas huius belli recenset.

4, 1, 12. *PHILIPPVM*) Idem Arrian. 2, 3, 18. scilicet conatur Alexander transferre paternae caedis inuidiam in Persas, cum ipse, certe mater Olympias, eo crimine suspecti haberentur. Sed exponemus haec, volente DEO, in supplemento Curtii.

LICITAMINI HOSTIVM CAPITA) Vide supra 3, 5, 16. & Arrian. 1, 8, 3. Recte hoc cum Alexandro detestantur viri prudentissimi Alb. Gentilis de iure belli 2, 8. Clapmar. de arcan. 5, 7. Albergati del ridurre à Paee l'inimic. priuate 1, 13. & distinguit eximius Grotius 3, 4, 18. merito iure gentium damnari has insidias, si cum perfidia sint coniunctae, quibus locis etiam exempla in utramque partem plurima reperiantur. Melioribus addi meretur Rudolphus I. Imper. qui cuidam necem Ottocari Bohemi promittenti respondisse fertur. *Ob wol Odacker unser Todfeind ist / so soll er doch dieses an uns nit erleben / das wir an ihm Recht vnd Redlichkeit vberschreiten solten.* Id est. *Quamquam captiuis inimicus noster sit Ottacarus, nunquam tamen nos experietur recti honestaque terminos aduersus ipsum transgredi.* Zingref. in apophth. Germani.

4, 1, 13. *DIIS PRO MELIORE STANT CAUSA*) Hoc sensu Lucanus 7, 342.

Causa inbet superos melior sperare secundos. Propert. 4, 6.

Frangit & atollit vires in milite causa,

Quae nisi iusta subest, exciuit arma pudor.

Vere enim Euripides in Erechtheo:

Iniusta bellans bella saluus haud redit.

Ita saepe euentus belli, vt Lilius 21, 10, 9. *velut aquus index, vnde ius stabat, ei victoriam dedit.* quod tamen non semper verum. In omni antiquitatis memoria cognoscimus, iniusto saepe appetito bello succubuisse, quod cum caeleste numen permittat, ipsius sanctioribus arcanorum mysteriis nobis ignotis, iustis tamen, est adscribendum. Tu tamen, quod Pindarus monet, *ἴσ' πόλεμον, ἴσ' μάχης ζωῆς ἦν:* Facesse bellum, facisse pugnam, reclamante numine, nempe iniquum. Raderus ex Politic. Lipsii 5, 3.

SI VENERIS SVPPLEX) Postulat ergo vt ipse Darius ad se veniat, nec Arrianus aliter tradit, quo magis mirum apud eum 2, 3, 15. scribere Darium: *Φίλιον ἰλθεῖν πικροτάτῃ πρὸς Ἀλέξανδρον, amicitiam se cum Alexandro iniuriam venire.* non certe ea Dario mens, quippe cum, vt apud Arrian. est, ex aequo cum Alexandro agere

agere vellet; vt apud Curtium, etiam vt superior & maior, nunquam certe ad eum venisset, quæ nota est reuerentiæ atque honoris potentiori honoratorique delati. Sic certe accepit ille ferox Ariouistus apud Flor. 3, 10, 11. *quum legati dicerent, Veni ad Cæsarem: Quis est autem Cæsar? & si vult venias, inquit.* Merito igitur superbus indicatur M. Drusus qui à senatu vocatus, senatum potius ad se venire iussit. Et Augustinus epist. 163. se ad Fortunium Donatistarum episcopum Tuburiscum venisse scribens, addit: *quia ætati eius id à nobis deferendum videbatur potius, quam exigendum, vt ipse ad nos veniret prior.* & in eadem epist. scribit Fortunium id sibi officium inuicem exhibuisse. Similia Plutarch. Eumeneæ cap. XVIII. Liuius 31, 19, 6. Discours de la Succession de Portugal. pag. 98. Tacit. 2, 58, 1. & 2. Hodie etiam in eo multum est superstitionis cautelæ, quoties aut principes viri, aut eorum legati vno loco conueniunt. Nec omisit annotare Onuphrius in vita Pauli III. & ex eo Surius in Comment. ad Ann. MDXLI. quod Carolus V. *Cæsar Lucam cum venisset, ter pontificem, pontifex vero semel Cæsarem ad mutua colloquia adijt.* Hæc atque talia cum considero, non adducor vt credam, ita scripsisse Darium, vt nunc in Arriani scriptis legitur, sed procliui, & alibi à me notato lapsu, transpositas fuisse literas, esseque legendum: *φιλιππο ἡλείου περιστασθεσος Ἀλιζωνόρον, amicitiam cum Alex. iungere velle.*

4, 15. *SIDONIA*) Hoc utique loco refellendi sunt duo præclarissimi historici, Diodorus inquam, & Plutarchus. Nam Diodorus 17, 47. quæ hic Curtius Sidone accidisse narrat, ad Tyrum transfert: erroris non ex auctoritate tantum Curtii, quam & Iustin. 11, 10, 8. suffulcit, conuictus, sed aliis quoque rationibus, quarum haud postrema, quam obseruauit Loccenius, quod regi Tyriorum Azelmico veniam concesserit Alexander apud Arrian. 2, 4, 31. maxime tamen urget, quod ex ipsius Diodori historia satis constat, vt & ex dicto Arriani loco, Tyriis, utpote plurimis eorum occisione caesis, reliquis in seruitutem redactis, non opus fuisse rege. Deinde ridicule facit, qui cum ista modo scripsisset, extemplo subiicit *Ballonymum* (sic enim quem noster *Abdalonymum* vocat) repertum fuisse in horto quodam mercede aquas haurientem. multa enim hic queri possent: quo casu vel ipse, vel cuius hortum rigabat, aut eadem, aut seruitutem euasisset, quomodo vacaret aut illi hortum suum ornare, aut huic in tanta rerum conuersione non imminere meliori fortunæ? Perpicue igitur errauit Diodorus. At Plutarchus qui hæc in Papho accidisse vult, in Orat. de Fort. Alex. 2, 19. multo etiam facilius redarguitur, nimium memoriæ confisum hæc peccauisse, tum quod neminem habet assertorem, tum quod hoc errore inductus alium itidem committit haud meliorem. vt enim nouo suo Paphio regi locum faceret, nihil tale merentem Cinyræ familiam eradicat stirpitus, eamque iam tum deficere visam scribit, de qua multis post sæculis Tacitus Hist. 2, 3, 3. *santum Cinyrades sacerdos consultatur.* haud dubie de sua ætate locutus.

4, 16. *DARII OPIBVS ADIUTVS*) Habet hoc qualemcunque sensum, at quanto præstantior exhibit si legas, *Darii opibus adiutus, & quia &c.* Quam enim exile hoc & putidum, memorare nobis aliquem Sidonis regem adiutum opibus Darii, quem scimus vna cum ceteris imperio Persarum fuisse subditum? Sed hoc notat Curtius, eum studuisse rebus Darii, vt strueret causam, vnde demotus deiectusque regno fuerit, quam eandem assert Diodor. 17, 47. in reliquis omnibus nostro consentiens, nisi quod pro Sidone Tyrum substituit. sic igitur ille: *rex superior ob amicitiam cum Dario imperio exutus fuerat.*

QVIA) Simili animo Theagenes lib. 4. Æthiop. Heliodori ait. *Non se laudare posse eam voluntatem, quæ metu potentioris coacta esse videatur.* Sic apud Appian. de bell. ciu. lib. 1. Sylla Nolam necessitate potius quam benivolentia sibi obsequentem præda exposuit.

4, 1, 18. *PER IGNES FERRVM QVE*) Ob conditionem viuendi vt splendidissimam, ita si sapienter aestimes, longe miserrimam, tot ac tanta scelera commissa esse, atque adeo etiamnum committi sentio, vt me ista reputantem haud minus stultitiae nostrae, quam perfidiae, superbiae, atque immanitatis pigeat. Vt alia taceantur, possem recensere plus minus mille nomina eorum, qui à parentibus, aut liberis, aut denique fratribus, ne longius abscedamus (id enim infinitum sit) ob solam regni cupiditatem omnibus saeculis interempti sunt apud Hebraeos, Graecos, Barbaros, Romanos, Gallos, Germanos, Italos, Hispanos, Anglos &c. nam de Turcis, & aliis similibus, etiam solemne est. Crudelissima belluarum homo, quis tibi dementiae scelerumque aut finis est, aut modus vbi semel caeca regnandi sitis inane honesti virtutumque & pietatis pectus occupauit! Merito igitur laudauit hospites suos vir prudentissimus Hephæstio, digni certe sunt, qui nunc quoque tantæ moderationis premio encomioque fruuntur.

QUANTO MAIUS ESSET) Multa à multis egregie in hanc sententiam pronuntiata, vt inuicem quasi certasse videantur. Seneca de beneficiis 3, 37, 3. *Hoc est regnum, nolle regnare cum possis.* Peto Albinou. in obitum Mæcenatis versu 31.

*Maius erat potuisse tamen nec velle triumphos,
Maior res, magnis abstinuisse, fuit.* Tragedus in Thyeste
versu 470.

Immane regnum est, posse sine regno pati. Simile quid Rutilius itinerarii versu 91.

*Quod regnas minus est, sed quod regnasse mereris,
Excedis factis grandia fata (sic lego) tuis.*

Ex his fontibus hauserunt Æneas Silu. Hist. Bohemicae cap. 57. vbi narrationi de Alberto Bohemicae regnum oblatum recusante hæc subdit: *Atque ita maiorem se spero regno monstrauit, & si rerum fati licet, clarissimum egit regens. Nam regnum apud eos qui sperant, non qui cupiunt.* Lipsius in monitis Politicis cap. 4. f. de Ferdinando Aragoniae postea rege, qui Hispanis deferentibus regnum id nepoti suo conferuauit *Tu Fides, in Modestia, è celo paulisper descendite, & hunc alumnum vestrum laetis oculis videte: quanto illustriorem spero sic regno, quam si decem fraude vel ambiguo iure quaesisset.* Quando autem humanum genus non adeo virtutum sterile fuit, quin & bona exempla prodiderit, imitanda posteris, merito heroum istorum nomina aeternitati commendantur, sicut è contrario infandissimorum illorum vt animæ, ita & memoria perpetuis tenebris est condemnanda. Vbi non etiam eos nominabo qui vere seu ad speciem inuiti susceperunt imperium; sed qui pernegauerunt. Celebrantur ergo eo nomine præter Albertum, atque Ferdinandum, Siluio, Lipsioque traditos, Lycurgus apud Plut. in vita c. 4. Iustin. 3, 2, 5. Empedocles apud Laërtium. Verginius Rufus apud Tacit. H. 2, 68, 7. Ionathas Anani filius. Ioseph. Antiqu. 19, 6. Germanicus. Tacit. 1, 35, 4. Victor Pontifex Rom. apud Sigon. de Regno Ital. lib. IX. Ladislaus Hungaricae rex, Bonfin. lib. 4. dec. 2. Sigismundus Polonorum Rex, apud Cromerum. Vide etiam Camerarij Hor. Subcis. 2, 45. Vt taceam exempla sanctorum, eorumque principem Christum, qui cum videret se à populo ad regnum rapi, secessit, atque latuit.

4, 1, 19. *SINGVLIS AMICORVM*) Cum plurimi veterum Codicum sic habeant: *singulis amicorum Alexandri ob nimiam regni cupid. adulantibus*, non improbe coniecit Acidalius legendum esse: *singulis amicos Al. ob n. r. c. adulantibus.* cui tamen lectioni præferam ego vulgatam.

ABDOLONIMVS) Quæ perpetua est in nominibus propriis variatio, barba-

barbaris præsertim, in hoc quoque reperitur plurima. nam Diodor. 17, 47. *Ballonymius* vocat; Iustini 12, 10, 8. Codices varie, vt in lectionibus variis ibi notatum est, fere tamen *Abdalominum*. Plutarch. de fort. Alex. 2, 19. omnium corruptissime *Alynomum*, in historia etiam falsus. nam Paphi regnum accepisse scribit. Curtii tamen scriptura præ ceteris placet: præsertim cum *Abdalla* nomine istis in oris vulgatissimo ita respondeat, vt sane idem videatur, cum additione cuiusdam cognominis: fortasse à paupertate eius orti. nam *379 ani vel oni*, pauperem & humilem notat. Abdalla idem sonat, quod aliud iis locis vsitatum nomen *Obadiah*, seruum Dei, quod maioribus nostris fuit *Godshald* / *Perlis* *Hodabendes*, quo cognomine regnare cepit apud eos Mucemetes Anno 1576. Leunclau. in supplem. annal. Turc. Certe tot codicibus adiutus ausim affirmare, quod quod illud nomen alia fuit, incepisse saltem à literis *Ab*, vt infinita alia eo in tractu, Abraham, Abfalon, Abimelech, Abgarus. nam & hoc nomen ita scribi debere ad Tacit. 12, 12, 3. tento, quo loco iam legitur Abbarus, & in iure Canon. distinct. 15. cap. 3. propius ad veram lectionem *Abbarus*. proxime autem Dioni lib. 40. *Abbar*. Quem autem Gelasius in dicto c. 3. dist. 15. *Abbarum* scribit, cum diserte *Abbarum* Elmacin. Hist. Saracenicæ 3, 2. in fine. Confer Niceph. Hist. Eccles. 2, 7. Ceterum quomodo fortuna faciat reges, præter exempla duo, quæ Plut. dicto loco recenseret, plura collegit Bapt. Campofulgosus Memorabiliunt 6, 10. vbi hunc Abdolomynum *Abarthomium* vocat, *Sydonie* regem.

LONGA QUIDEM COGNATIONE) Doctissimus Aduersariorum scriptor putat excidisse hic particulam *haud*, & fuisse, *haud longa q. cogn.* sic apertior fore antithesis, & melius intellectum iri, quod Alexander dixerit, infra 4, 1, 22. *habitu fama generis non repugnare*. Adde & Tiraquell. tom. I. pag. 27. p. 1. mihi vulgata est verissima, & omnia hoc volunt. nam quod de fama generis dixit Alexander, eo factum est, quod quamuis per longam cognationem, regis tamen stirpi annexum audiuerat; imo hoc longe melius famam nominauit, quæ proprie dicitur de iis quorum non est memoria, aut certa cognitio. Deinde non videtur hominem regis stirpi arctius coniunctum, propinquis suis regnum obtinentibus, in foedam adeo paupertatem dilapsurum fuisse, qui, vt certe huius mores hic describuntur, nullo criminis id meruerit.

4, 1, 20. **CAVSSA PAUPERIATIS PROBITAS**) Ita plerofque probos Crotonæ pauperes fuisse notat Arbuter; *sui* *urbanioris* *notæ* *homines* *sustinentis* *semper* *mentiri*, *recte* *ad* *lucrum* *currunt*. In hac enim urbe non litterarum studia celebrantur, non eloquentia locum habet, non frugalitas sanctique mores laudibus ad fructum perueniunt. Videbis oppidum tanquam in pestilentia campos, in quibus nihil aliud est, nisi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant. Et Iuuenal. sat. 3, 41.

Quid Romæ faciam i mentiri nescio - - Et sat. 3, 21.

- - - artibus, inquit, honestis

Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,

Cedamus patriæ - - - mancant qui nigrum in

candida vertunt. Et Martialis 3, 38.

Si bonus es, casu riuere, Sexte, potes. Raderus.

Notandum tamen est, quod contra hoc disputare videtur Plutarch. Catone 57. vbi dicit, Aristidis paupertatem in causâ fuisse, vt iustitia haberetur pro *δικαιοσύνη* *ἐξ* *πεί* *της* *πορείας*, quæ rem familiarem corrumpere, & mendicos faceret, nec ei quem penes esset, sed aliis tantum vtilitatem adferret. Quanquam Plato lib. 3. de republ. dicit potestates & oratores male loqui, cum aiunt, quod iustitia sit *ἀλλότριον* *μὲν* *ἀγαθόν*, *δικαιοσύνη* *ἢ* *ἐπιείκεια*, alienum quidem emolumentum, domesticum autem detrimentum. nempe qui non

putat beatitudinem consistere in opibus: quæ certe contradictorio nemine neque parari neque haberi solent per bonas artes. Acute igitur Petronius *bonæ mentis forem paupertatem esse dixit*. Unde eos fere premere solet, qui bonis literis operam nauarunt, eiusque rei multiplex est ratio; nam & si quas habuerunt facultates, studiis impendunt; & aliis acquirendis non fuerunt intenti, imo nec suis conseruandis; eaque ipsa re vulturibus istis, qui alienam negligentiam (vt ipsi interpretantur) suam occasionem putant, obnoxii. Sed & liberaliores fere sunt aliis, & non omnem rei faciendæ rationem honestam putant, eoque sæpe maxima lucra, quæ in manibus essent, despiciunt. Nemo tamen egere potest, qui hoc didicit, salutem suam Deo cordi esse. quamquam interim possunt ipsis deesse multa, quæ videantur ad vitam commodius agendam opportuna; vt ostendunt exempla tam vetera quam recentia plurimorum eruditorum, quos recentent citati à Ioh. Weitzio in obseruationibus ad indicatam Petronii sententiam, quibus addi possunt ex libro Barthol. Facii de humanæ vitæ felicit. hæc verba: *Quod autem dicit, magnam vilitatem ex eisdem studiis percipi, id fortasse contingit quibusdam paucis, vel, si vis etiam, Antonio & mihi, quibus est, Dei munere, inde via cum dignitate ducatur. Sed non idem omnibus doctrina studiosis & eruditus hominibus fortasse suppetit. Vides enim multos viros, ingenio ac doctrina præstanti, rei familiaris inopia laborare, iacere humi, negligi à locupletibus, à principibus contemni; quorum fere nullus est hac nostra tempestate, qui litterarum ingenio fauere, & quæ ibi sequuntur.*

STREPITUM ARMORUM) Non exaudierat, hoc est, nihil eo mouebatur, tanquam ad se non pertinente. vt enim omnino non audierit, impossibile est, nec enim tanta animi intentione auocabatur, quanta Archimedes intentum lineis suis negant sensisse captarum Syracusarum strepitum, apud Lium 25, 31, 9. Hunc sensum esse verborum Senecæ Epist. 17. *paupertas expedita est, sicca est. Cum classicum cecinit, scit non se peti*, teste Lipsio, recte vidit Gruterus, vsus præter exemplum Curtianum, hoc etiam disticho Petronii:

Cum cecinerit tuba, ingulo stat auiute ferrum,

Barbara contemni prælia pammus habet.

Vbi lego *contemtu* hoc est contentui, quomodo apud Agellium 4, 16. *C. Caesar gratis auctor lingua Latina in libris Analogiæ omnia istiusmodi* (puta Senatu, Victu, Aspectu &c.) *sine i littera dicenda censet*. Atque id quidem tum putari potuit, bellorum calamitatem ad pauperes haud magnopere pertinere: at execrabilis nostrorum temporum rabies docuit istas fuisse cognationes felicitum sæculorum. nam hodie non tantum omnibus, omnibus, ad vilissimam vsque suppellectilem, vestimenta, cibaria exposantur miseri, sed in quocunque adhuc aut membrorum aliquid, aut animæ minimum inest, inuenit iniuriis suis miles, inuenit crudelitati locum. Sed transibunt aliquando hæc quoque calamitates, DEUSq; sperantes in eo non deseret, sed aut sæua hæc tempora illis, aut illos his temporibus eripiet.

4, 1, 21. *REGIÆ VESTIS*) Veste purpura auroque distincta, de qua mox sequitur. nam sceptrum in veste regia computari, ne fando quidem vnquam accepi.

4, 1, 22. *ÆTERNISQVE SORDIBUS*) Coniecturam audacissimi mortalium Palmetii, *veternoque & sordibus*, contra bonam mentem recepit in seriem Curtii Modius. MS. liber habuit *æternisque sordibus*. Quæ procul dubio vera & genuina scriptura est. Ineptissima audacia Palmetii. Quid enim homini vigilanti, industrio, labore quotidiano corpus in victum subigenti, cum veterno? *Illucies sordescit* curæ hortensi conueniunt, comparatæ certe cum habitu Regio. At veternus isti homini minime ornam. *Æternis sordibus* pro perpetuis, iugibusque dixit. Sic Manilius de curis 4, 3.

Æter-

Aeternisque senex curis dum quarimus autem

Perdimita - - - - - Ut aeternas sordes Curtius, sic aeternas resas

pro vitæ perpetua elegantia Martialis dixit 8, 77.

Liber amicorum dulcissima cura tuorum,

Liber in aeterna vivere aigne resas.

Barthius aduerfar. 28, 6. In eademque opinione est Loccenius, adductis his exemplis. Virgil. *Æneid.* 8, 394.

Tam pater aeterno fativ deusinetus amore,

& 1, 40.

- - - - - aeternum servans sub pectore vulnus.

Apulei. lib. 2. *Metamorph.* *Inuadit spiritum amoris aeternis pelicis alligati.* Et Turneb. *Aduers.* 13, 8. illud Virg. *aeterno amore*, pro magno atque adeo immenso positum ait, adducto exemplo hoc Curtiano, quod & in observationes suas transtulit Giphanius, similemque locum annotat ex Horatio *Carm.* 2, 11, 11. *Raderus*

quid aeternis minorem

Consilii animum fatigat. aeternis, inquit *Acron*, *in finibus & diuturnis.* Et Virg. *Æneid.* 4, 99. *pacem aeternum dixit exercere.* Quibus utique libentius assentior, quam Modio & Palmerio, & si qui aliter tentant, *veternique sordibus*, aut *terrisque*, vel *caeterisque sord.* aut *illius squalidum*, *deversisque sordibus*, aut *terraeque*, aut *denique terronis sordibus.*

VITAE NECISQUE) Quod est summæ in ciues potestatis. de quo iure Clapmar. *arcan.* 1, 17. vide. Cui addè Senecam de *clem.* 17. *Ego vitæ necisque gentibus arbiter, qualem quique sortem, statumque habeat, in manus mea positum est &c.* & in *Thyeste* versu 607.

Vos quibus restor maris atque terre,

Ius dedit magnam necis atque vitæ.

CAVE ORLIVISCARIS) Modeste fecit Gordius, qui plostrum, quo ad regnum fuit euectus, publicum monumentum prioris fortunæ, in publico Iouis posuit templo. supra 3, 2, 14. Modestus & Agathocles Syracusorum tyrannus, an rex, qui semper vici è seditibus consuevit, ne primæ paupertatis obliuisceretur. *Plutarch.* in *Apophth.* c. 26. *Auson.* *epigr.* 8. *Raderus.* Quod quidem fati rarum est: vt nimis verum illud *Catuli* apud *Dion.* lib. 36. *Magni honores immodicæque potestates ciuiam optimorum hominum animos ad fastum extollunt atque corrumpunt.* Pertinet eo sanctissima admonitio *Placidæ* ad maritum *Theodosium*, apud *Theodorit.* *Hist. Eccles.* 5, 18. Modestioribus tamen exemplis adnumerandus est *Primislaus* exaratore *Bohemorum* Dux, qui interrogatus, curnam calceos querno robore factos secum afferret? seruandos in arce *Villegradensi* respondit, ostendendosque posteris, vt scirent omnes primum, qui principatum inter *Bohemos* accepisset, ex agro fuisse vocatum: neque insolendum esse, qui ex humilibus fortuna solum ascenderit. *Æneas Silu.* *hist. Bohem.* cap. 6. & *Willeghisus* Archiepiscopus *Moguntinus*, qui plaustrario fabro natus, omnibus in locis rotam plaustrari depingi curauit, cum hac inscriptione: *Villegise quis sis, quis fueris, memento.* vnde nata hodierna *Moguntin.* Episcoporum insignia. *Bruschius* de episcopatib. *Hermannus* *Gigas*, *Nauclerus.* Sic *Amicus* episcopus *Aquila* & *Cardinalis* creatus à *Paulo II.* cum opulione ortus, eidem arti puer vacasset, insignia familiæ finxit, agnum capite librum gestantem, quorum hic virtutis, ille natalium index esset. *Garimbertus* lib. 2. de *Vitis Pontif.* Eodem pertinet admonitio mortalitatis, qua olim *Romæ* triumphantibus à tergo ingerebatur, *Respice post te, hominem esse te memento.* *Tertullian.* in *Apologetico* cap. 33. *D. Hieron.* in *epist. consolatoria ad Paulam.* *Quomodo & Philippum Alexandri nostri patrem* ferunt voluisse sibi quotidie hoc inculcari, *ὄν ἀνθρώπος ἐστίν, quod esset homo.* *Ælian.* *hist. var.* 8, 15. *Nec priuandus laude sua Vespasianus, qui mediocritatem*

tatem pristinam neque dissimulavit unquam, ac frequenter etiam pro se tulit. Quin & conantes quosdam originem Flavi generis ad conditores Reatinos, comitemque Herculis, cuius monumentum exstat via Salaria, refert, irrisit utro. Sueton. Vespas. 12. 2. quomodo & Maximilianum I. indignatum Cuspinianus scribit, quod eius stirpem Stabius & post eum Gebvilerus ad Noachum usque retulerint. Adde Zvingerum theatr. p. 2817. volum. 13. lib. 1. ubi plura exempla.

4, 1, 23. *ILLUDERENT*) Non dissimile est, quod Pertinaci evenisse narrat Herodian. in eius vita c. 5. Non desinit senem ludere hominem, & quae ibi sequuntur. Raderus, Adde Plutarch. Pompei. cap. LX. de patre Stratonices.

SERIO IAM REX) Sequi amicum monentem debuit Modius, qui serio (non sero) cum hac distinctione volebat, & recte interpretabatur. Hoc apud ipsum vide. Serum ut factum sit longo sermone, fieri potest: verum & ambiguum, & quid ad rem? Ad rem autem quanto minus, si quid in Suetonio simile? Acidalius. *Serius rex* qui sumperat iam fidem & auctoritatem regiam, fortunae obsecundans, ut rectissime explicat Barthius aduersar. 28. 7. nam Raderus illud serio coniungit cum praecedenti voce *inrantibus*, haud perinde apte.

4, 1, 25. *NIHIL DEFFIT*) Auaro semper deest, tamque eo caret, quod adest, quam quod abest. Omnia possidet, qui nihil petit. Senecam vide & Publum Syrum. Legendum ultimum Ciceronis Paradoxum: *Solum sapientem esse dititem*. Apud Senecam poeta in epist. 108, 12.

Et minimo eget mortalis, qui minimum cupit:

Quod vult habet, qui velle, quod satis est, potest.

Auaro nihil satis est, qui non iam habet, quod habet, quam habetur. ἐκ ἕξ, ἀδ' ἕξου. Raderus. *Pauper is est, quem Graeci πένυτος vocant, δὲ τὸ πένυτος, id est, laborare, quia cum πένυ vitam tolerat, nec vivere potest, nisi laborem capiat.* Salmf. de foenore Trapezit. pag. 635.

4, 1, 26. *EX HOC SERMONE*) Est enim haud frustra dictum: ψυχῆς χαρακτήρ ἐστι ἀνθρώπου λόγος.

Animi character est hominis oratio.

Celebratur illud Soeratis: *loquere ut te videam*. quare diligenter monet Cicero offic. 1. 37. providendum esse, ne sermo vitium aliquod indicet inesse moribus. Tacit. H. 3, 85, 7. de Vitellio: *Vox una non degeneris animi excepta.*

4, 1, 27. *CVM QVATVOR MILLIBVS*) Arrianus 2, 3, 8. octo millia censet. Diodorus 17, 48. cum Curtio facit. Raderus.

IN ILLO STATV RERVVM) Simile est illud Flori 3, 5, 4. *Spem ac fiduciam dabant nostra vitia: quippe quum civilibus bellis disiungeremur, inuitabat occasio.* Suetonii Caes. 35, 3. de Pharnace, *occasione temporum ballantem.* Ammiani 15, 20. *haec animati fiducia, quod nos per disiontissimas terras ardua necessitates adstringunt.* proprie autem huc spectat legatorum Romanorum expositio cum Antiocho apud Liu. 33, 25, 4. *quod ad eas civitates antineret, quas à Philippo possessas Antiochus per occasionem, auerso Philippo in Romanum bellum, interceptisset; id vero ferendum non esse, Romanos per tot annos terra marique tanta pericula ac labores exhausisse, Antiochum belli pramia habere.*

4, 1, 28. *SABACEM*) Recte animaduertit Glareanus nomen hoc licet vnius viri (quod tamen confunditur cum alterius nomine, ut mox videbimus) non semel variare in Curtio. nam & hic & lib. 3. *Sabaces* vocatur, mox vero *Mazaces*, rursus *Astaces*. Sed ut reddamus verum nomen Praetori, hic & supra 3, 11, 10. recte vocatur *Sabacer*. nam eadem est persona, & quod firmat nostram sententiam, utrobique dicitur.

citur in acie cecidisse. Nec aliter Arrianus 2, 2, 38. vbi de pugna ad Issum: *cecidit etiam Sabaces prator Aegypti*. Ibi vides, Arrianum etiam *Σαβάκων* vocare, non vero *Μαζάβας*, vt Glareanus vult. Verum quidem est ab Arriano 3, 1, 2. *Μαζάκων* (vt recte habet editio Vulcanii) adduci, sed ab hoc diuersum, de quo mox. Negat autem Glareanus Diodorum quoque mentionem facere huius pratoris; cum tamen ille 17, 34. *Τασιακας* licet deprauato nomine vocet, vbi aequae ac Arrianus caesos primates Persarum in pugna ad Issum refert. Porro quod Glareanus Mazacen illum, de quo Curtius 4, 132. eundem esse contendit cum Sabace, non potest: cum Sabaces iam obierit, vt dictum, in bello ad Issum. Et vt nullus dubitationi sit locus, Arrianus 3, 1. tradit, Mazacen vbi certior factus de grandi clade Darij ad Issum, ex desperatione se dedidisse Alexandro. De qua deditio Curtius 4, 7, 4. agit, vbi pro *Assaces* leg. *Mazaces*. quod etiam vidit I. Gebhardus. Idem Arrianus vbi de expeditione Alexan. in Aegyptum, Praetorem Aegypti *Mazacon*, non *Assacen* appellat. hinc & eod. lib. recte emendat Gebhardus *Μαζάκων* pro *Μαζάκων*. nam Mazacus Babylonix prator erat, non Aegypti. Quod denique addit Glareanus, non potuisse Darium tam cito in fuga caeso Sabaci alium substituere, hunc quoque scrupulum illi eximet Arrianus vbi dicit 3, 1, 2. *Μαζάκωνος ἢ Δαγέως ἡγεμόνης. Μαζάκων δὲ Δαριῶντος ἀποστασίας. & Curt. 4, 7, 4. in cuius praesidio Mazaces prator Darij relictus*. Loccenius. Sciendum est, eandem Persis olim fuisse prouidentiam, quae hodie omnibus est gentibus, vt nempe summo magistratu substituerint, qui per eius absentiam videret ne quid Resp. detrimenti caperet. talis fuit Tages de quo Thucyd. 8, 3, 10. *ὅς ἤγερε Τάγης ὑπάρχων Τροίας φιλίππος*: quos ducebat Tages proprator Tisaphernis.

4, 1, 29. *VITTA PRÆSENTIBVS*) Tacitus H. 3, 85, 2. *natura patris est, vt omnia metuenti, praesentia maxime displiceant*. Ad quem DEO volente, plura.

VTENDVM ANIMIS) Tacit. 1, 28, 5. *Vtendum ex inclinatione Cesaratus*. Marcellin. 31, 43. *ne intervallatis ardor inieperet moris*. & alibi: *statimque ne alicuius inieperet pugnatorum &c.*

4, 1, 30. *VANA GENS*) Synesius in encomio caluitti per translationem *ἀνοήτως* pro dolose agere vsurpat. Strabo lib. 17. *ἀνοήτους ἀπείρους* vocat, homines imbelles, ad rem gerendam ineptos. Loccenius. Polybius 15, 31. ait esse hoc Aegyptiis hominibus innatum, vt dum feruent ira, mirum in modum sint crudeles. Plinio in paneg. 31, 2. appellatur *ventosa & insolens natio*. Tertulliano lib. II. ad Nationes cap. IX. *gens vixosa, suis regibus recontrans, in extraneis deiecta, sane & gula & spurcitia canina*. Ei Plato lib. 4. de republ. *questus faciendū amorem, τὸ φιλοχρηματῶν*, tribuit. Philo in Flaccum scribit esse Aegyptios natura irritabiles, & e minima scintilla suetos magnas seditiones accendere. item: *Aegyptii*, inquit, *non peccantur invidia (quod ipsi nativum est vitium) & alienam felicitatem suam interpretabantur infortunium*. Et in lib. de Agricultura: *innatam & insignem eos habere iactantiam*. Ideo Augustus, vt testatur Dio lib. 51. Aegyptios semper habuit rerum nouarum suspectos. Trebellius Pollio in tri-ginta Tyrannis, vbi de Aemiliano: *Et hoc familiare est populo Aegyptiorum, vt vel (an velut) fariosi ac demones de leuibus quibusque ad summe Resp. pericula perdicantur*. Saepo illi ob neglectas salutationes, locum in balneis non concessam, carnem & olera sequestrata, calcamenta seruilia, & cetera talia, usque ad summum Resp. periculum seditionis, ita vt armarentur contra eos exercitus, peruenerunt. Et Vopiscus in Saturnino: *Sunt Aegyptii viri ventosi, furibundi, iactantes, iniuriosi, atque adeo rari, liberi, nouarum rerum usque ad cantilenas publicas cupientes*. & mox ex epistola Adriani: *Aegyptum totam dicitur leuem, pendulam, & ad omnia fame momenta volitantem*. &: *Genus hominum sediciosissimum, rari-simum, iniuriosissimum*. Adde Euagrium Hist. Eccles. 2, 8. Marcellin. 22, 27. ad quem

T

Vale.

Valesius pag. 229. Stuck. in periplum Arriani pag. 30. m. Ergo Suctonio teste Cael. 35. 2. veritus est Cæsar *Ægyptum provinciam facere, ne quandoque violentiorem præsidem nacta, novarum rerum materia esset.* Eadem Augusto opinio, de provincia *superstitione ac lascivitia discordi & mobili, inscia legum, ignara magistratum* apud Tacit. H. 1, 11, 1. Tamen (ut viar verbis Tertulliani de anima) *vulgata iam res est gentilium proprietatum.* & Tam civitatum quam singulorum hominum mores sunt &c. Livius 45, 23, 12. vide Cedren. pag. 345. f. Sed de his prolixè Alexander dier. Genial. 4, 13. & ibi Tiraquellus. Vnum autem id tenendum, non perite facere, qui hæc ita accipiunt, quasi non possint fallere. Quia de re egregie d'isserit Rittershark. in Salutanum. & bene monuit in iocis Quintil. Instit. Orat. 11, 1. f. *ne in votis ordines, aut gentes aut populos peulantia incurveret.* Saepè enim gentis vitium aliquis aut naturæ bonitate, aut recta institutione, aut alias ducepte DEO exiit: saepè vnus alteriusque mores, toti alicui nationi in crimen imputati sunt. quod quidem valde temerarium est, fieri tamen solet, ut quod maxime. Sed cogitandum est, non natura hos illosque mores inesse certis hominibus; nec sane solo cœloue eam vim fere tribui: sed institutione & exemplis aliorum velut contagio quodam serpere mores potentiorum; nam ab his denique omnia cuiusque gentis instituta profluere exploratissimum est. quod instigare deberet Principes ad capeffendum melioris vitæ iter, à quibus, coniectis in eos omnium oculis, publicæ disciplinæ exempla capiuntur.

NOVANDIS REBUS) Subtilia & ignea ingenia talia esse Lipsius Polit. 3, 4. sciuit, coque probe dispiciendum esse, ne consiliarii cuiusmodi eligantur: ex eoque Hippol. à Collibus in Consiliario, & Chokier Thesaur. Polit. 3, 1, idem tradiderunt.

4, 531. *FELPT IN MEDIO POSITIS*) Ilias hic variarum lectionum occurrit. Aliter editi, aliter membranæ, aliter Modius, aliter Acidalius curat affectum, & prope depositum locum. Mei libri hæc collocant verba. *Castrisque possis victores ad populandos agros eduxit, ac velut in medio possis Diis,* (Hervartus V. C. legit. *diuuis*) *hostium cuncta agebantur.* Alius antiquior *possis his.* Alius *agebat.* Alii apud Modium: *possis omnibus hostium cuncta agebantur.* haud dubie mendosissime. Non multo melius Sigebertensis; *Victores ad populandos agros velut in medio possis hostium cuncta agebantur.* Modius ratus se rem acu tetigisse, rescripsit: *Victores ad populandos agros, velut in medio possis hostium, cunctis agebantur.* Sed ipse sibi parum placens, vertit calculum ediditque *Victores ad populandos agros velut in medio possis, hostium cuncta agebantur,* nihilo melius, immo deterius. Modium damnat Acidalius, qui mutat quadrata rotundis. Primum expungit, quod in veteribus libris scriptum est *eduxit,* deinde, *ac velut,* vertit in *huc illuc,* præterea pro *in medio possis,* reponit, *incompossis,* illud omnibus, mutat in *agminibus.* Demum, quod nullam omnino habet affinitatem, cum voce, & ductu literarum, pro, *cunctis,* scribit, *securi.* Ita, inquit, *partibus resectis, integrum restitui locum, quomodo, si non persanatus est, ausdabo dicere, vix alias aliter sanabit.* Ain' tu? an etiam nobis tollere tentandi conatum, cum tibi permiseris omnia, conaris? Ego ita sanari locum arbitror, *castrisque possis victores ad populandos hostium agros eduxit; ac cuncta, velut in medio omnibus possis agebat.* Possis tamen permutato verborum ordine rescribere *Castrisque velut in medio possis, victores ad populandos hostium agros eduxit:* Verbum *cuncta,* vel *cunctis possis,* agebat vel agebantur, redundat; vel alia desiderantur: neque enim oratio recte connectitur. Intellectus iustus est: *Amyntas compulsus in urbem victis, castrisque velut in medio* (inter urbem nempe & agrum) *possis, victores Græcor ad populandos hostium agros, & prædas agenda eduxit.* Alioqui verbum *possis,* altero statim versu incondite recurrit. Opti-
me

Comment. in Curtium. lib. 4. c. 1. n. 32. 33. 35. 37. 39. & c. 2. n. 1. 2. 3.

me forsitan legeris: *Castrisque positis victores ad populandos agros, velut cunctis hostium in medio positis agebantur, an vagabantur.* Raderus. Cuius integram notam malui adscribere cum tædio; quam committere, ut in hac editione quisquam quicquam desideret, eorum quæ hæcenus ad Curtium qualitercunque notata sunt; in quibus tamen aliquod operæ pretium aut sit, aut videri queat. Ego enim occiso loco sine melioribus libris salutem minime sperandam arbitror. & quanquam esset comminisci quædam minus flagitiosa, quam illa aliorum, malui tamen relinquere Curtio notum malum, eoque leuius, quam audaci medicina prouocare malignitatem morbi, & nondum perfanatis antiquis vulneribus, infligere recentia: nisi quod non dissimulo videri legendum: *velut in metu positus.* ea enim causa negligentia, credere nihil ausuros hostes aduerso prælio percussos. Porro similem ex Iustino locum adnotare non pigeat. sic enim ille 24. 7. 4. de Gallis: *Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum vino, ceterisque commotibus referta rura inuenit, non minus abundantia quam victoria lætationem, per agros se sparserat; desertisque signis ad occupanda omnia pro victoribus vagabantur.*

4. 1. 32. *ANIMOS TERRITOS*) Vide quæ notauit Gruterus discursu 14. ad Tacit. Hist. 5. 16. 4. *Supereffe qui fugam animis qui vulnera tergo ferant.*

VICTORIÆ FIDVCLA INCAPTOS) Res prosperæ plerunque & tantum non semper negligentiam pariunt. Differendi locus dabitur ad illa Taciti H. 3. 69. 6. *Vicellianus miles custodia sociorum clausos circumdedit.*

4. 1. 33. *NIHILO MAGIS EI*) Id morum atque naturæ proditoribus esse, multis exemplis ostendit Camerar. subcisus. 1. 7.

4. 1. 35. *LYDIÆ*) Arrian. 1. 8. 27. *Phrygia.* Potest vtramque obtinuisse. *FORTVNA PARTIVM*) Sic Epit. Liu. 87. *Eadem vbiq; fortuna partium.* & Epit. Liu. 104. 8. *Præterea à legatis eiusdem (Cæsaris) eadem fortuna res gestas continet.* Iustin. 22. 7. 3. *Domus forisq; eadem fortuna Carthaginiensium.* Flor. 4. 2. 29. *omnia felicitatem Cæsaris sequebantur.*

4. 1. 37. *EAS QUOQVE*) Sic olim conici legendum, pro *is quoque*: & cum videam fauere libros, recepi.

4. 1. 39. *AGIS*) Vide Arrian. 2. 3. 10. Diodor. 17. 48.

4. 2. 1. & seqq.) P. Bertius in libello de aggeribus, hanc Tyri obsidionem comparat cum Rupellana, quam patrauit Galliarum Rex Ludouicus XIII. anno 1627. Videtur autem hæc obsidio Tyri prædicta fuisse ab Isaia cap. 23. nam *Cethim*, vnde ex-cidium vrbi minatur propheta, Macedoniam interpretantur.

4. 2. 2. *SOCIETATEM QVAM IMPERIVM*) Ut suis legibus viueret, focia & amica regi esset; ceterum in omnibus suo arbitrio tanquam libera, nec vllius imperio obnoxia ciuitas ageret. Sicut paulo ante Pisidæ Selgenses *ἄγος Ἀλεξανδρος πρὸς Βουστράμιον ἐγγυητὴν πρὸς τὴν μὲν εἰπὸν καὶ φίλων.* imperata se ut amicos (non vt subditos) facere velle significarunt. Strabo lib. 12.

DONVM AFFEREBANT) In quibusdam edd. *domum aff.* quod idem vitium obseruauit in his Frontini 2. 11. 5. *aurum*, quod parantes eius redempturi captiuam domum Scipionis attulerant: vbi nescio quis, *domum*, probe.

4. 2. 3. *HERCVLI*) Dubitatur tamen quisnam hic Hercules fuerit. nam plures numerabant (Cicero de Natura Deor. 3. 16. & Arnob. lib. 4.) Petrus Faber facit Ægyptium Herculem. vide ipsum fuse Semestr. 3. 4. Loccenius. Vide & dies Geniales Alexand. 2. 14. Plinius 11. 17. eam disputationem superuacuum esse credit, & parum religiosam. de templo Herculis apud Tyrios, ita scribit Theodoretus serm. 8. qui est de martyribus: *Multa Tyri, ciuitatisque alia ingentia templa Herculi excitauerunt.*